

UMURSAMAZLIK HASTALIĞI

“İnsanları fikren dalâlete atan sebeplerden biri, ülfeti ilim telâkki etmeleridir.”(1)

ÜLFET: Şu muhteşem kâinatta sergilenen ve her biri bir kudret mûcizesi olan mükemmel eserleri üstünkörü bir nazarla geçiştirme, onları bildiğini zannetme ve derinlemesine düşünmekten hassasiyetle kaçınma hastalığıdır. İnsan fikrini yanlış yollara sevkeden, vehimlere ve zanlara sürükleyen bir marazdır.

Asrımızda, madde üzerinde yoğunluk kazanan aşırı yorgunlukların, akılları gereksiz meşgul eden siyasî polemiklerin ve dünyanın dörtbir yanından ekranlara hücum edip seyircilerin ruh dünyalarını altüst eden üzücü haberlerin ve hayâsız sahnelerin bu hastalıkta çok önemli payları vardır. Uhrevî hayatımız için fevkalâde önem kazanmış olan bu yaramız üzerinde ne kadar durulsa yeridir.

Süleymaniye’ye ne zaman gitseniz, o muhteşem mâbedi hayran hayran seyreden bir grup insana rastlarsınız. Bu insanlar, o sanat âbidesini niçin uzun süre temaşa ederler? Bu soruya çeşitli cevaplar verilebilir. Ben meseleyi bir başka yönüyle ele alacak ve diyeceğim ki, **“diğer yapılarda san’at olmadığı için.”**

Başka menzillerde ayrı konulardan söz eden bu insanlar, Süleymaniye’ye geldiler mi artık Sinan’dan bahsetmeye başlarlar. Daima onu yâd eder, onu takdir ederler.

Şimdi, hayâlimizde her şeyi ile Sinan’ın eseri olan bir şehir canlandıralım. Câmilerini de o yapmış olsun, dükkânlarını da, evlerini de, yollarını da. Böyle bir şehirde doğan, büyüyen bir insan için iki şık sözkonusudur:Ya, her adımda Sinan’ı hatırlayacak; yahut, ülfet dediğimiz alışkanlık belâsıyla, bu harika eserleri görmeden yaşayacak, onun yapıp çattığı bu beldede ondan gâfil olarak ömür tüketecektir.

Bu şehre bir başka diyardan gelen insanlar ise şehre adım atar atmaz hayretler içinde kalacaklar. Her evin, her dükkânın, her mâbedin önünde dakikalarca duracaklar. O şehrin çoğu yerlilerinin müptelâ oldukları alışkanlık hastalığı bunlara bulaşmayacak. Ve onlarda iki hayret birbirine karışacak; hem şehrin güzelliğini, mükemmelliğini şaşkın şaşkın seyredecekler, hem de ahâlinin gafletine bir mânâ veremeyecekler.

Büyüklüğüne sınır biçilemeyen ve sanat inceliklerine hakkıyla vâkif olunamayan bu kâinat şehri de Allah’ın mülkü. Sinan’ın varlık programını bir katre su içinde O çizmiş. O katreyi câmiler, köprüler, hanlar, hamamlar yapan büyük

bir mimar hâline o getirmiş. Sinan O'nun olduğu gibi, Süleyman da O'nun. Hepimiz O'nunuz. Bir gramında milyarlarca bakterinin oynadığı şu toprak tabakası da O'nun, her damlasında trilyonlarca mikrobun kaynaştığı şu su damlası da... O, arz ve semânın yegâne Hâlıkı ve Mâlikî. Arzdakiler de O'nun, semâdakiler de. Kimde ne güzellik varsa O'nun ihsanı, kimde ne kuvvet varsa O'nun ikramı...

Hiçbir insanın bu diyarda Allah'dan gâfil olmaması beklenir, ama bu çoğu kez gerçekleşmez. Dünyaya imtihan için gönderilen bu insanlar, hakikata erebilmek için nice perdeleri yırtmak ve nice engeli aşmakla karşı karşıya kalırlar. Nefis, şeytan, ihtiyaç, hırs, çevre, mevki, makam, servet ve daha niceleri... Ancak bu mânileri gerilerde bırakmayı başaranlar, bu âlemi Allah'ın eseri olarak seyretmenin zevkine erebilirler.

Çoğu insanın şu mûcizeler diyarında gaflete düşebilmesi, biraz da onların bu âleme geliş biçimleriyle ilgilidir. İnsanlar, bu beldeye Yıldız Sarayı'na girer gibi girmiyorlar. Kapıda saray muhafızlarınca karşılanmıyor, içerileri teşrifat memurları nezdinde gezmiyorlar. Onlar bu sarayın içinde yaratılıyorlar. Sarayda doğuyor, sarayda büyüyor, sarayda ölüyor, saraya defnediliyorlar.

İşte bu saray hayatının verdiği umursamazlık ve vurdumduymazlık hastalığına **"ülfet"** diyoruz. Bu hastalıkla fikirler uyuşur, ruhlar donuklaşır. Ne bakışlarda hayat, ne kalplerde sezış kalır. Bu derde müptelâ olanlar, her zerresi sonsuz hikmetler taşıyan bu âlemde ömürlerini **"O mahiler ki derya içredür deryayı bilmezler."** mısraında ifadesini bulan bir garip ruh hâleti içinde geçirir dururlar.

Yokluğunu hiç çekmedikleri nimetler onların nazarlarından saklanır.

Dünyanın güneş etrafındaki harika seyahatını hiç hatırlamazlar. Zira, bir an inmeksizin hep onun sırtında gezmişlerdir.

Baharın geldiğine yeterince hayret ve hamd edemezler. Çünkü baharsız yıl geçirmemişlerdir.

Hava nimetine şükretmek hatırlarına gelmez. Çünkü, hiç havasız kalmamışlardır.

Misaller çoğaltılabilir. Bütün bu nankörlükler çoğu kez ülfetten kaynaklanır.

Mademki ülfet bizi çoğu zaman gaflete sürüklüyor; isterseniz onu bir derece yenebilmek için, şu arz küremize bir yabancıнын gözüyle bakalım. Başka bir âlemde yaratılmış olup dünyamıza ilk defa gelen farazî bir şahısla sohbet edelim: Mevsim kış olsun.

Misafirimizle bir bahçede buluşalım ve ona ağaçları göstererek, **"dikkatle bakmasını, ikinci görüşmemizde kendisine bir sorumluz olacağını"** söyleyelim. O farazî şahıs dünyamızı terk etsin ve her tarafın yemyeşil olduğu, ağaçların meyvelerle doluğu bir sırada aynı bahçeye tekrar gelsin. Zannederim,

dostumuz ilk önce gözlerine inanamayacak, neye uğradığını şaşırarak ve hayretler içinde kalacaktır.

Ağaçların birinden kopardığımız bir meyveyi kendisine uzatarak, **"Bu cismin meydana gelişini nasıl izah edersiniz?"** diye sorduğumuzda, önce meyveyi dikkatle süzecek, sonra çeşitli ihtimaller sıralayacaktır. Herhalde en fazla üzerinde duracağı şık, **"meyvelerin bir başka yerden getirilip bu dallara yapıştırıldığı"** olacaktır. Kimbilir, belki de konuşmasını bir nükteyle noktalamak isteyecek ve **"Elbette bu yollardan birisiyle oldular, ağacın içinden çıkmadılar ya!"** diyecektir. Biz bu nükteye acı bir tebessümle karşılık verecek ve kendisini yolcu edeceğiz.

Bir de aksini düşünelim. Bir başka misafirimiz de yaz ortasında dünyamıza gelmiş olsun. Bir müddet kaldıktan sonra ayrılın ve her tarafın karla kaplı olduğu bir kış günü geri dönsün. Kendisine karları göstererek, 'bunların meydana gelişlerini nasıl izah edersiniz?' diye sorduğumuzda, herhalde önce yerden bir avuç kar alacak, bir süre ovduktan sonra, büyük bir ihtimalle, bize şu cevabı verecektir: **"Bunları başka bir memleketten getirip yerlere sermişsiniz!..."** Belki de sözlerini, **"Herhalde bunlar gökten inmediler."**, diye bağlayacaktır.

Şimdi biz misafirlerimizi bırakıp kendimize dönelim ve iyice bir düşünelim.

Gerçekten de, en uzak ihtimal, meyvelerin dallarda bitmesi, yağmur ve karın gökten inmesi değil mi? Ama gel gör ki, bu mucizeler diyarında bizi kuşatan diğer hadiseler gibi bunları da ülfetle geçiştiriyoruz.

Nice kışlar geçirmiş, nice baharlara erişmiş kimseler olarak, ne meyveyi, ne yağmuru, ne de karı hakkıyla tefekkür edebiliyoruz. Meyve ve kar... Bu kâinat tablosunda ülfetle geçiştirdiğimiz nice varlıktan iki misal...

Kur'an-ı Kerim, semâvat ve arzın yaratılışından insanın ana rahminde geçirdiği devrelere; arının ilhama mazhariyetinden devenin yaratılış keyfiyetine; Güneş'in lâmbalık vazifesinden arzın beşiklik yapmasına, gece ve gündüzün birbiri içine girmesinden insanın uyutulup uyandırılmasına kadar her olay ve her mesele üzerinden ülfet perdesini kaldırmış ve bu kudret mucizelerini önemle gözler önüne sermiştir.

"Âyetler, necimler gibi ülfet perdesini deler atar. İnsanın kulağından tutar, başını eğdirir. O ülfetin altındaki havarik-ül âdat mucizeleri o âdiyat içerisinde gösterir."(2)

Kâinat kitabını okumadan yaşayan, ihtiyaçlarının peşinde durmadan koşan, hırs ile kazanıp gafletle tüketen, yorgunca yatıp sersemce uyanan,

aceleyle yiyip süratle işine koşan ve yeni bir günü daha tüketmeye başlayan insanoğlu, ülfet perdesini yırtabilmek için Kur'an'ın irşadına ne kadar da muhtaç! Öyle değil mi?

Dipnotlar:

- (1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Şemme.](#)
(2) bk. [age.](#)